Periodieke Rapportage Jonggehandicapten

[2016-2024]

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

[17 september 2026]

[CONCEPT]

Samenvatting *Periodieke Rapportage Jonggehandicapten*

Afbakening Periodieke rapportage

Beschrijving SEA thema	Het thema jonggehandicapten omvat de doelstelling om jonggehandicapten de kans te bieden zich te ontwikkelen zodat ze zelf kunnen bijdragen aan hun toekomst in de vorm van betaald werk en hen een financieel vangnet te bieden als zij niet zelf kunnen voorzien in een inkomen.
De periode die geëvalueerd wordt	2016-2024
Naam en jaar van publieke van de vorige PR / beleidsdoorlichting	Beleidsdoorlichting SZW begrotingsartikel 4: Jonggehandicapten (2018). *https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-849502.pdf*
Hoofdvragen van de PR	1. Hoe heeft de gepleegde inzet (middelen) voor jonggehandicapten zich in de periode 2016-2024 ontwikkeld? 2. Hoe hebben de activiteiten (beleid en uitvoering) zich ontwikkeld in de periode 2016-2024? 3. Wat zijn in de jaren 2016-2024 de output, directe resultaten en effecten van de ingezette activiteiten? 4. Welke belangrijke ontwikkelingen in de context zijn er in de periode 2016-2024 te identificeren ? 5. Hoe doeltreffend en doelmatig is de inkomensondersteuning geweest in de periode 2016-2024? 6. Hoe doeltreffend en doelmatig is de activerende dienstverlening geweest in de periode 2016-2024?
Begrotingsartikelen	Artikel 4 (Jonggehandicapten) Artikel 11 (Uitvoering)
Budgettaire tabel	Uitgaven in bedragen x 1.000 euro

	2016	2017	2018	2019	2020
Art. 4	3.274.182	3.202.010	3.280.192	3.329.000	
Art. 11	194.801	244.888	246.000	265.798	
Totaal	**3.468.983**	**3.446.898**	**3.526.192**	**3.594.798**	

2020	2021	2022	2023	2024
3.430.369	3.542.924	3.717.894	4.139.039	4.465.500
275.577	274.208	310.990	319.745	339.429
3.705.946	**3.817.132**	**4.028.884**	**4.458.784**	**4.861.938**

Beleidstheorie

De Wajong kent twee hoofddoelen: Het ondersteunen van jonggehandicapten bij hun ontwikkeling naar een zelfstandige toekomst met betaald werk, maar fungeert tevens als financieel vangnet wanneer het verwerven van een eigen inkomen niet of nog niet mogelijk is.

Instrumenten: De overheid zet twee hoofdinstrumenten in: (1) inkomensondersteuning via Wajong-uitkeringen (70% of 75% WML respectievelijk met en zonder arbeidsvermogen), en (2) activerende dienstverlening door UWV, bestaande uit monitoring, re-integratietrajecten, voorzieningen (zoals jobcoaching, loondispensatie) en de ESB-regeling voor scholing.

De beleidstheorie van de Wajong rust op twee pijlers. De eerste pijler is de inkomensbescherming die een uitkering op het sociaal minimum garandeert om in het algemene kosten van het bestaan te voorzien. De tweede pijler richt zich op participatie en activering door jongeren met arbeidsvermogen te stimuleren en te ondersteunen om naar vermogen deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Hiervoor wordt door UWV activerende dienstverlening aangeboden.

Conclusies (voorwaarden voor) doeltreffendheid en doelmatigheid

Conclusie	
1. Inkomensondersteuning is in grote lijnen doeltreffend en doelmatig	De Wajong biedt aan circa 247.000 jonggehandicapten een stabiele basis en wordt ervaren als belangrijke steun in de rug. Dit draagt bij aan inkomenszekerheid en bestaanszekerheid voor de doelgroep.
2. Het doel van inkomensondersteuning kan verder worden uitgewerkt	De doelstellingen uit 1976 ('materiële behoeften voor levensontplooiing') bieden een solide basis maar kunnen worden aangevuld met hedendaagse inzichten voor meer gerichte beleidsontwikkeling.
3. Het sociaal minimum kan beter aansluiten bij de situatie van jonggehandicapten	De Wajonguitkering ligt rond het sociaal minimum. Volgens recente analyses is dit voldoende voor de minimaal noodzakelijke uitgaven. Daarbij worden drie aannames gemaakt dat alle beschikbare landelijke regelingen worden benut, dat ze goed met geld om kunnen gaan en dat ze geen grote onvermijdbare persoonlijke kosten hebben. Deze aannames gaan niet voor alle Wajonggerechtigden op.
4. De toegang tot de Wajong verdient nader onderzoek	De sociaal medische beoordeling arbeidsvermogen (SMBA-methode) is nog niet geëvalueerd. Een evaluatie is gewenst.
5. Activerende dienstverlening is op hoofdlijnen doelmatig en doeltreffend omdat het lijkt bij te dragen aan arbeidsparticipatie maar dit is niet hard te onderbouwen	Het bereik van de dienstverlening door UWV is toegenomen en de arbeidsparticipatie van mensen met een Wajong ontwikkelt zich in de gewenste richting, waarbij relatief meer mensen met een Wajong bij reguliere werkgevers werkzaam zijn en zij vaker een vast contract hebben. Dit is een positieve ontwikkeling, die zeker niet vanzelfsprekend is gezien de knelpunten die mensen met een Wajong ervaren op de arbeidsmarkt. De netto-effectiviteit van de arbeidsondersteuning door UWV op de arbeidsparticipatie

	is echter wetenschappelijk niet vast te stellen door ontbreken van een controlegroep.
6. Uitkeringsverlaging 2018 levert belangrijke inzichten over effectieve activeringsstrategie	De verlaging van 75% naar 70% WML bereikte het doel van gelijktrekking met de Participatiewet. Het uitblijven van een significant mogelijk neveneffect op de arbeidsparticipatie laat zien dat ook andere factoren dan financiële prikkels, zoals gezondheid of een voorspelbaar inkomen, belangrijk zijn voor de arbeidsparticipatie van jonggehandicapten.
7. Wet vereenvoudiging Wajong (WvW) biedt waardevolle lessen voor verdere ontwikkeling	De WvW realiseerde verbeteringen op het gebied van studie-ondersteuning en zekerheid via herlevingsrecht. De beperkte arbeidseffecten en aanhoudende complexiteitsbeleving tonen aan dat verbeteringen niet alleen te vinden zijn binnen de Wajong maar dat stelselbreed moet worden gekeken.

Belangrijkste aanbevelingen

1. Evalueer de toegang tot de Wajong	Evalueer beoordelingsmethode 'sociaal medische beoordeling van arbeidsvermogen' (SMBA)
2. Ontwikkel integrale vereenvoudigingsstrategie	Zorg dat jonggehandicapten kunnen overzien wat (meer) werken betekent voor hun totale inkomen. Dat vraagstuk overstijgt de Wajong, het omvat toeslagen, belastingregels, gemeentelijke regelingen en ook regelingen in het zorgdomein zoals inkomensafhankelijke premies bij de Wet langdurige zorg (Wlz).
3. Herijk de invulling arbeidsondersteuning	Overweeg of UWV-dienstverlening zich meer moet richten op passende participatie (vrijwilligerswerk, dagbesteding, beschut werk) in plaats van uitsluitend op arbeidsparticipatie voor mensen zonder reële kans op regulier werk. En evalueer wat mensen met een Wajong vinden van de dienstverlening van UWV en waarom.

Beleidsopties

Beleidsoptie	
1. Evalueer de toegang tot de Wajong	Evalueer beoordelingsmethode 'sociaal medische beoordeling van arbeidsvermogen' (SMBA), inclusief de situatie van afgewezen jonggehandicapten omdat zij tijdelijk geen arbeidsvermogen hebben.